

Afrykański pomór świń African Swine Fever - ASF

Nazwa choroby może sugerować, że choroba występuje wyłącznie w Afryce jednak epidemie pojawiały się w różnych krajach, a od kilkunastu lat coraz więcej ognisk pojawia się również w Europie.

Afrykański pomór świń (ASF – African Swine Fever) znajduje się na liście OIE w grupie chorób zaraźliwych dla świń w tym również dla dzików.

Afrykański pomór świń African Swine Fever - ASF

W 2013 roku choroba wystąpiła u naszych wschodnich sąsiadów a w lutym 2014 roku potwierdzono pierwsze przypadki w Polsce u dwóch dzików w pobliżu granicy z Białorusią.

Dlaczego choroba ta jest tak ważna i jakie stanowi zagrożenie?

Afrykański pomór świń

Ogólna charakterystyka choroby

Wirus ASF atakuje i niszczy makrofagi świń, przez co upośledza odporność. Okres inkubacji choroby wynosi od 5 do 15 dni.

Zarazek jest już w tym okresie obecny w tkankach i wydzielinach, więc zakażone zwierzę może już zarażać kolejne osobniki.

Choroba charakteryzuje się wysoką śmiertelnością (dochodzącą do 100%), oraz bardzo dużą zaraźliwością.

Afrykański pomór świń

Ogólna charakterystyka choroby

Przebieg może być nadostry, z nagłymi upadkami bez wyraźnych objawów, lub ostry przy którym obserwuje się m. in. uogólnioną wybroczynowość.

U świń może także wystąpić sinica skóry, duszność, pienisty wypływ z nosa, wypływ z worka spojówkowego, biegunka, często z domieszką krwi, wymioty, niedowład zadu lub inne objawy nerwowe, ronienia.

Postać przewlekła przy której śmiertelność jest niższa (30-40%) rzadko występuje u zwierząt hodowlanych natomiast częściej dotyczy zwierząt wolno żyjących.

Afrykański pomór świń

Występowanie ASF na świecie

Pierwsze przypadki ASF na świecie zostały opisane w Kenii w 1921 roku.

Badając występowanie tej choroby w RPA i innych krajach afrykańskich stwierdzono, że rezerwuarem choroby są guźce i podstawową metodą zapobiegania rozprzestrzenianiu było **niedopuszczenie do kontaktu świń domowych z guźcami**.

Założenie to po latach **nie potwierdziło się** w pełni ponieważ okazało się, że choroba utrzymywała się również w krajach, w których guźce nie występowały.

Afrykański pomór świń

Występowanie ASF na świecie

Jednym z czynników sprzyjających występowaniu i rozprzestrzenianiu choroby były kleszcze z rodzaju *Ornithodoros* ale do zakażeń dochodzi również na terenach, w których te kleszcze nigdy nie występowały.

W Europie pierwsze ogniska wystąpiły w 1957 roku w Portugalii a w późniejszych latach również we Francji, Włoszech, na Malcie, w Belgii i Holandii oraz krajach regionu kaukaskiego.

Afrykański pomór świń

Występowanie ASF na świecie

W 1971 roku ASF pojawił się w Ameryce Środkowej na Kubie. Pomimo wyeliminowania go po kilku latach ponownie został tam zawleczony z Brazylii w 1980 roku. Tym razem udało się go zwalczyć dopiero po 8 latach przy ogromnym nakładzie finansowym.

Pierwsze zachorowania w Polsce są następstwem trwającej od 2007 roku ekspansji wirusa w krajach kaukaskich – Gruzji, Armenii, Czeczenii, Azerbejdżanie, a potem także w Rosji, na Ukrainie, Białorusi i Litwie. Wystąpienie pierwszych ognisk choroby odczuli głównie eksporterzy wieprzowiny w związku z ograniczeniami w handlu międzynarodowym.

Afrykański pomór świń

Rozprzestrzenianie choroby

Zakażenie następuje przez kontakt bezpośredni, uszkodzoną skórę, drogą pokarmową oraz pośrednio przez kontakt z powierzchniami, które miały styczność z materiałem pochodzącym od chorych zwierząt.

Zakażenie drogą kropelkową jest możliwe tylko na niewielkiej odległości (kilku metrów).

Afrykański pomór świń

Rozprzestrzenianie choroby

Możliwe jest również przeniesienie zakażenia przez kleszcze, jednak dotyczy to głównie Afryki natomiast w Europie prawdopodobnie ta droga nie stanowi zagrożenia.

W rozprzestrzenieniu również ogromną rolę odgrywają środki transportu.

Dziki co prawda, również mogą się przemieszczać ale zwykle na niewielkim ograniczonym obszarze, natomiast środki transportu takie jak samochody, pociągi czy samoloty mogą w ciągu kilku godzin pokonać nawet kilka tysięcy kilometrów.

Afrykański pomór świń

Rozprzestrzenianie choroby

W związku ze wspomnianą rolą środków transportu właśnie ich dezynfekcja jest jednym z głównych działań zapobiegawczych.

Polega ona na wyłożeniu mat do dezynfekcji kół lub stosowaniu basenów ze środkiem odkażającym.

Afrykański pomór świń

Rozprzestrzenianie choroby

Dodatkowo stosuje się dezynfekcję przy użyciu opryskiwaczy ręcznych lub automatycznych.

Działania zapobiegawcze dotyczą również kontroli osób wchodzących na teren gospodarstwa i do budynków inwentarskich oraz wnoszonych przedmiotów.

Afrykański pomór świń

Rozprzestrzenianie choroby

Są to działania, które powinny być częścią normalnej rutynowej praktyki niezależnie od sytuacji zagrożenia chorobą zakaźną.

Do działań tych w przypadku osób należy unikanie wchodzenia na teren gospodarstwa poza sytuacjami kiedy jest to naprawdę niezbędne.

Wtedy konieczna jest zmiana odzieży lub założenie odzieży ochronnej jednorazowej oraz dezynfekcja butów.

Przedmioty wnoszone na teren gospodarstwa powinny być oczyszczone i zdezynfekowane.

Zasady te dotyczą wszystkich a w szczególności lekarzy weterynarii i pracowników serwisów technicznych obsługujących wiele gospodarstw.

Afrykański pomór świń Rozprzestrzenianie choroby

Wprawdzie karmienie świń zlewkami jest w UE zabronione, ale trzeba mieć świadomość, że gdyby przepisy te nie były przestrzegane, odpady zawierające wieprzowinę lub pasza która miała kontakt z chorymi zwierzętami bądź ich wydzielinami mogą przenieść zakażenie.

Dlatego hodowcy powinni zwrócić szczególną uwagę na pochodzenie pasz i nie stosować karmy z niepewnego źródła.

Konieczne jest także zabezpieczenie gospodarstwa przed dostępem zwierząt wolno żyjących i waleśających się psów, które same nie chorując mogą biernie przenosić zarazek.

Zwłoki padłych zwierząt powinny być zabezpieczone i zniszczone pod nadzorem weterynaryjnym.

Nie ma metod wyeliminowania zakażenia wśród dzików i wykrycia wszystkich ich zwłok dlatego trzeba ograniczyć kontakt świń z innymi zwierzętami, w szczególności z padlinożercami, które mogą przenieść chorobę na teren gospodarstwa.

Afrykański pomór świń Rola żywności w rozprzestrzenianiu ASF

Przyczyną choroby jest wirus (ASFV) należący do rodziny Asfawiridae.

Zarazek ten jest bardzo odporny na działanie czynników środowiskowych i może zachować zdolność do zakażenia **przez wiele tygodni a w sprzyjających warunkach nawet kilka lat.**

W tkankach zwierzęcych w tym w mięsie może przetrwać zabiegi ogrzewania i wędzenia.

Wytrzymuje do **20 minut w temperaturze 60°C** zatem również odpadki i żywność mogą stanowić źródło rozprzestrzeniania wirusa.

Dlatego właśnie jednym z pierwszych działań zapobiegawczych jest wstrzymanie nie tylko transportu zwierząt, ale i handlu produktami pochodzenia zwierzęcego.

Wirus ten jest niegroźny dla innych gatunków niż świnia (i dzik), zatem nie stwarza też zagrożenia dla zdrowia człowieka.

Afrykański pomór świń Nosicielstwo

Nosicielstwo wirusa także odgrywa rolę w rozprzestrzenianiu się choroby, ponieważ może ono trwać dwa lata lub dłużej.

W tym czasie, przy udziale ozdowieńców i bezobjawowych nosicieli, ASF stale krąży w stadzie i środowisku (cykl zakażeń domowych i leśnych).

U zwierząt z zakażeniem latentnym stres może spowodować uczynienie tego zakażenia.

Następuje wtedy masowe, bezobjawowe wydalanie wirusa np. przez zainfekowane dzikie lochy, które podczas porodu zakażają potomstwo utrwalając tym samym obecność wirusa w środowisku.

Jest to szczególnie groźne na przełomie wiosny i lata, gdyż jest to okres porodów u świń lub dzików wolno żyjących.

Afrykański pomór świń Nosicielstwo

Jeśli w tym czasie doszłoby do kontaktu świń domowych z dzikami np. poprzez żerowanie na tych samych pastwiskach, może dojść do powstania nowych ognisk choroby.

Na terenach o dużym zagęszczeniu i w dużych gospodarstwach nosicielstwo ma mniejsze znaczenie.

Utrzymywanie się choroby raczej związane jest z ciągłym przenoszeniem infekcji na kolejne podatne osobniki.

Choroba najdłużej utrzymuje się i stale krąży w populacji zwierząt, które wykształciły w pewnym stopniu odporność na ASFV.

Zjawisko to obserwowane było w krajach w których choroba występuje od wielu lat, takich jak Malawii, Mozabik czy Zambia.

Afrykański pomór świń Brak skutecznej szczepionki

Próby opracowania szczepionki podejmowane były przez różne ośrodki od 1962 roku.

Jednak dotychczasowe szczepionki doświadczalne nie tylko nie chroniły przed zakażeniem ale sprzyjały występowaniu formy przewlekłej i utrudniały szybkie wykrycie choroby.

Tak więc nadal nie ma szczepionki przeciw tej chorobie, a leczenie ze względu na ryzyko rozprzestrzenienia choroby jest w UE zabronione.

Należy jednak pamiętać, że nawet jeśli będzie dostępna szczepionka to nie rozwiąże ona problemu do końca.

Zatem jedyną metodą zwalczania jest odizolowanie ogniska choroby, uśmiercenie zwierząt, zniszczenie zwłok i dezynfekcja.

Afrykański pomór świń Udział ludzi w rozprzestrzenianiu choroby

Zwalczanie choroby na świecie jak do tej pory nie jest w pełni skuteczne.

W niektórych krajach udało się ją wyeliminować ale choroba rozprzestrzeniła się na kraje, w których do tej pory nie występowała.

Metody zwalczania ASF są dobrze znane i w dużym stopniu pokrywają się z metodami stosowanymi w przypadku innych chorób.

Są to wcześniej wspomniane tzw. zasady bioprewencji, bezpieczeństwa biologicznego czy bioprofilaktyki.

Obejmują one szereg procedur mających zastosowanie w codziennej dobrej praktyce hodowlanej.

Afrykański pomór świń

Udział ludzi w rozprzestrzenianiu choroby

Są to między innymi zabiegi dezynfekcji, kontrola środków transportu, kontrola dostępu osób, ochrona przed dostępem zwierząt.

Również doskonale znane są procedury kontroli urzędowej i zasady zwalczania choroby.

Jednak sukces w dużym stopniu zależy od świadomości poszczególnych osób związanych z produkcją zwierzęcą i wytwarzaniem żywności.

Afrykański pomór świń

Udział ludzi w rozprzestrzenianiu choroby

Doświadczenia wielu krajów pokazują, że nawet bardzo rygorystyczne procedury mogą zawieść, gdyż pomysłowość ludzka w obchodzeniu przepisów nie zna granic, szczególnie gdy wiąże się to z możliwością osiągnięcia korzyści finansowych.

Dlatego kluczowe znaczenie dla zwalczania ASF i innych chorób ma edukacja wszystkich podmiotów związanych z produkcją zwierzęcą oraz ich współpraca z lekarzami weterynarii.

Muszą oni zrozumieć zasady zwalczania choroby, konsekwencje jej rozprzestrzenienia i muszą wiedzieć co sami powinni zrobić, aby temu zapobiec w swoim otoczeniu.

Wytyczne odnośnie stosowania zasad bioasekuracji przez myśliwych w czasie polowań oraz w czasie pobierania próbek do badań laboratoryjnych w kierunku ASF

Na obszarze objętym ograniczeniami i obszarze zagrożenia, czyli obszarach wymienionych w cz. II, III załącznika do decyzji KE 20 14/ 709 / UE.

oraz

na obszarze ochronnym, czyli na obszarach wymienionych w cz. I załącznika do decyzji KE 2014/709/UE i w pozostałej części terytorium

Mapa ASF

<https://bip.wetgiw.gov.pl/asf/mapa/>

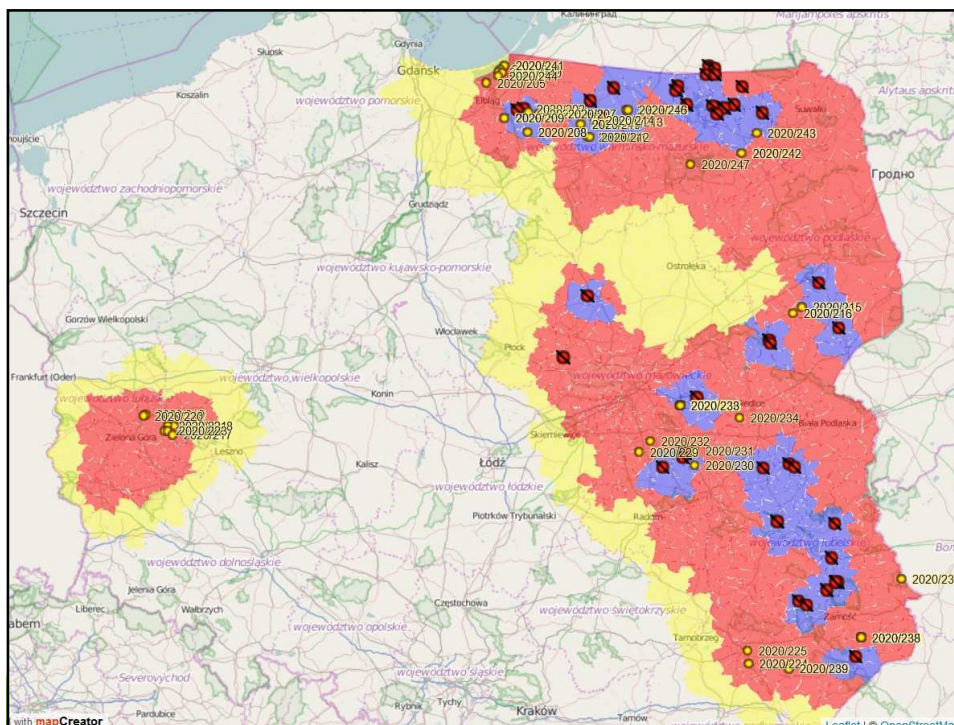
Ognisko – u świń

Przypadek - dzik

Obszar ochronny (Protection Area) - żółty

Obszar objęty ograniczeniami (Restricted Area)

Obszar zagrożenia (Hazard Area)

Odstrzał dzików w strefie WAMTA

W związku z występowaniem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wirusa afrykańskiego pomoru świń (ASF) zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 marca 2019 roku w sprawie wprowadzenia w 2019 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej "Programu mającego na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń i poszerzenie wiedzy na temat tej choroby oraz jej zwalczanie,, zostały wyznaczone strefy WAMTA

Odstrzał dzików w strefie WAMTA

W programie określa się tzw. obszar działań średnioterminowych związanych ze zwalczaniem ASF (WAMTA - Wider Area for Medium Term Actions), na którym zgodnie ze strategią zwalczania ASF dla wschodniej części Unii Europejskiej (SANTE/7113/2015-Rev-7) będą prowadzone następujące działania:

1. redukcja populacji dzików prowadzona zarówno przez polowania, jak i odstrzał sanitarny;
2. skierowane na zwiększenie udziału samic dzika w obniżaniu populacji tego gatunku zwierząt;
3. wprowadzenie zakazu karmienia dzików.

Bioasekuracja ASF

Zachowanie zasad bioasekuracji w łowisku, po dokonaniu odstrzału:

- A) Na obszarze objętym ograniczeniami i zagrożenia (*strefy czerwona i niebieska*) dziki **odstrzelone nie mogą być patroszone w łowisku** lecz na terenie punktu przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików;
- B) Na terenie punktu przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików zapewnia się miejsce do patroszenia dzików z zachowaniem zasad bioasekuracji, oznaczone tabliczką z napisem „**Miejsce patroszenia**”;
- C) Minimalne wymagania przy patroszeniu dzików zostały opisane w pkt 2) *Zasady zachowania bioasekuracji w czasie patroszenia*;

Bioasekuracja ASF

Zachowanie zasad bioasekuracji w łowisku, po dokonaniu odstrzału:

D) Każdy odstrzelony dzik u którego przed dokonaniem odstrzału stwierdzono objawy nasuwające podejrzenie wystąpienia ASF, po dokonaniu oględzin i pobraniu próbek do badań laboratoryjnych w kierunku ASF, przeznaczony jest do utylizacji;

Bioasekuracja ASF

Zachowanie zasad bioasekuracji w łowisku, po dokonaniu odstrzału:

E) Na obszarze ochronnym obowiązują zasady bioasekuracji Opisane w pkt 2), przy czym dopuszcza się patroszenie dzików w łowisku;

Bioasekuracja ASF

Zachowanie zasad bioasekuracji w łowisku, po dokonaniu odstrzału:

F) Na terenach zlokalizowanych poza obszarem ochronnym, objętym ograniczeniami i zagrożenia (reszta kraju) należy dokonywać patroszenia dzików zgodnie z *Wytycznymi w zakresie postępowania z patrochami pozyskanymi od dzików podczas polowań*, stanowiącymi załącznik do zarządzenia nr 12/2017 Zarządu Głównego Polskiego Związku Łowieckiego z dnia 30 listopada 2017 r., a samo patroszenie wykonać na folii lub innym szczelnym materiale.

Bioasekuracja ASF

zasady zachowania bioasekuracji w czasie patroszenia:

- A) Zaleca się dokonywanie patroszenia dzików na folii lub innym, szczelnym materiale;
- B) Miejsce patroszenia należy obficie zdezynfekować środkiem dezynfekcyjnym w odpowiednim stężeniu. Dotyczy to także innych miejsc zanieczyszczonych krwią dzika, np. w trakcie przeciągania tuszy do środka transportu;
- C) Zaleca się umieszczanie patrochów i folii, na której dokonano patroszenia w szczelnym, plastikowym pojemniku lub worku;
- D) Po wykonaniu wyżej wymienionych czynności należy zdezynfekować dłonie i obuwie.

Rozdział II

Zachowanie zasad bioasekuracji w czasie przewożenia tusz dzików poza obszarami wymienionymi w cz. II, III załącznika do decyzji KE 20 14/709 / UE oraz całych dzików przed patroszeniem, na obszarach wymienionych w cz. II i III załącznika do decyzji KE 2014/709/UE z miejsc polowania do miejsc przetrzymywania odstrzelonych dzików**

Środki transportu powinny być odpowiednio **uszczelnione** w celu zapobiegania możliwości wyciekania krwi;

Środki transportu powinny być wyłożone materiałem jednorazowego użytku lub materiałem wielorazowego użytku nadającym się do skutecznego czyszczenia i dezynfekcji;

Środki transportu nie powinny być wykorzystywane w działalności związanej z utrzymywaniem lub hodowlą świń, świniodzików lub dzików;

Wskazane jest stosowanie plastikowych pojemników odpowiedniej wielkości, umożliwiających przeciąganie tusz lub niepatroszonych odstrzelonych dzików, W przypadku gdy nie ma możliwości dojazdu do miejsca dokonania odstrzału;

Rozdział III

Wymagania dla punktów przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików, zlokalizowanych na obszarach wymienionych w cz. I, II, III załącznika do decyzji KE 2014/709/UE

Punkt przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików powinien być wyposażony w maty dezynfekcyjne i w mobilne urządzenia zapewniające możliwość mycia i dezynfekcji kół środków transportu oraz w razie konieczności ich przestrzeni ładunkowej;

Tusze przetrzymywane są w chłodni, natomiast patrochy gromadzone są oddzielnie, zapewniając w miarę możliwości ich przetrzymywanie w temperaturze chłodni;

Rozdział III

Wymagania dla punktów przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików, zlokalizowanych na obszarach wymienionych w cz. I, II, III załącznika do decyzji KE 2014/709/UE

Patrochy oznacza się w sposób pozwalający na ich przyporządkowanie do danej tuszy przetrzymywanej w chłodni; W punkcie przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików istnieje obowiązek dokonywania oględzin tusz przez urzędowego lekarza weterynarii;

Przed opuszczeniem punktu przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików, wszystkie materiały jednorazowego użytku służące do zabezpieczenia przewożonej tuszy lub dzika przed patroszeniem, należy pozostawić przy patrochach, natomiast wszystkie materiały wielorazowego użytku powinny zostać poddane skutecznemu czyszczeniu i dezynfekcji;

Przed opuszczeniem punktu przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików, zaleca się również przeprowadzenie mycia i dezynfekcji kół środków transportu oraz w razie konieczności ich przestrzeni ładunkowej.

Rozdział IV

Zachowanie zasad bioasekuracji przy pobieraniu próbek do badań laboratoryjnych w kierunku ASF od odstrzelonych dzików.

Próbki do badań laboratoryjnych należy pobierać do plastikowych probówek jednorazowego użytku bez antykoagulantu, a następnie umieścić je w worku strunowym i oznakować. Minimalna objętość próbki krwi, wystarczająca do wykonania badań laboratoryjnych wynosi 2 ml.

Należy unikać zanieczyszczenia od otoczenia tuszy, z której pobierana jest próbka z krwią zwierzęcia.

Wszelkie materiały lub sprzęt użyte do pobierania próbek krwi, po zakończeniu próbkobrania należy umyć a następnie zdezynfekować lub, w razie konieczności, poddać utylizacji.

Rozdział IV

Zachowanie zasad bioasekuracji przy pobieraniu próbek do badań laboratoryjnych w kierunku ASF od odstrzelonych dzików.

Wytyczne załączone do pisma GIWz—403-455/2018 z dnia 18 lipca 2018 r., należy stosować od dnia 10 sierpnia 2018 r.

Tym samym w dniu 9 sierpnia 2018 r. tracą moc Wytyczne, przekazane za pismem GIWz-403-144 / 2015(1) z dnia 11 czerwca 2015 r.

*) — miejsce przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików: oznacza punkt skupu dziczyzny lub zakład obróbki dziczyzny lub inny zakład nadzorowany przez organ Inspekcji Weterynaryjnej, w którym mogą być przechowywane tusze i/lub skóry dzików, zlokalizowany na obszarze zagrożenia, obszarze objętym ograniczeniami, obszarze ochronnym, jak również poza obszarami objętymi restrykcjami w związku z ASF.

Garść subiektywnych spostrzeżeń

Co będzie nam potrzebne?

Rękawiczki jednorazowe (nitrylowe, lateksowe itp)

Folia do zabezpieczenia miejsca patroszenia
(odpowiednio duża)

Folia lub pojemnik (np. kasta budowlana,
wanienka), worek na tusze ubitej zwierzyny

Buty gumowe lub ochraniacze na buty

Pojemnik na próbkę (Probówka na krew)

Co będzie nam potrzebne?

Preparat do dezynfekcji powierzchni i narzędzi (jeśli preparat w formie proszku to również baniak z wodą i pojemnik do rozpuszczania preparatu. Woda przyda się również do mycia rąk)

Spryskiwacz

Preparat do dezynfekcji rąk (niezależnie od stosowania rękawic)

Worki na patrochy, narogi, odpady

Co będzie nam potrzebne?

Ewentualnie dodatkowo:

Jednorazowy kombinezon żeby chronić ubranie przed zanieczyszczeniem

Ręczniki papierowe

Ściereczki wilgotne do oczyszczania/dezynfekcji powierzchni np. przypadkowo zabrudzonych niewielkich powierzchni, samochodu, sprzętu

Ściereczki wilgotne do czyszczenia rąk jeśli nie można umyć rąk

Wskazówki

Bez pośpiechu wszystko przygotować i zaplanować. Naszykować potrzebny sprzęt i akcesoria. Nie dotykać tuszy bez rękawiczek.

Zabezpieczyć buty lub założyć gumowce.

Zabezpieczyć folią miejsce patroszenia. (jeszcze nie dotykamy tuszy)

Naszykować worki na patrochy, narogi i odpady (odwinąć tak żeby zabezpieczyć brzeg przed zanieczyszczeniem, jeśli mamy wiaderko można włożyć do wiadra i wywinąć brzeg)

Naszykować nóż (noże) i/lub osetkę.

Naszykować / rozpuścić potrzebną ilość preparatu do dezynfekcji.

Naszykować probówkę na krew (jeśli jest nalepka z numerem nakleić na protokół czystymi rękami)

Założyć rękawiczki (Jeśli używamy kombinezonu również założyć, lub podwinąć rękawy powyżej łokci, można też użyć rękawiczek do badania rektalnego)

Wskazówki

Patroszymy zgodnie z zasadami. Na koniec narzędzia pozostawiamy na wierzchu w łatwo dostępnym miejscu do czasu zdezynfekowania.

Patrochy, narogi, krew wycięte fragmenty tkanek odkładamy do worków.

Worki wstępnie zamykamy ale jeszcze nie związujemy.

Tuszę oraz worki z odpadami i narzędziami wkładamy do pojemnika, lub zabezpieczonego folią samochodu lub przyczepy. Worki nie powinny dotykać tuszy.

Folię jeśli jest jednorazowa zwijamy i wyrzucamy do worka z odpadami

Zdejmujemy ochroniacze na buty jeśli stosowaliśmy i wyrzucamy do worka z odpadami

Wskazówki

Zdejmujemy rękawiczki i wyrzucamy do worka z odpadami

Dezynfekujemy ręce

Czystymi rękami bierzemy spryskiwacz ze środkiem do dezynfekcji powierzchni i narzędzi.

Dezynfekujemy noże i osetkę, folię, worki z zewnątrz, miejsce patroszenia, buty i to co ewentualnie mogło ulec zanieczyszczeniu

Związujemy worki.

Pakujemy sprzęt.

Dziękuję za uwagę!

Darz Bór!